

KÖLÜS LAJOS

Ne feledkezz meg saját magadról, avagy építeni azt, ami elérhető

A 15. Építészeti Biennálén önmagunkra fókuszálhatunk, saját helyzetünkre, legyen az bármennyire képtelen vagy reménytelen helyzet. A biennálén bemutatott példák jelzik, hogy létezik valamilyen megoldás egy lakható helyre, térre, épületre, házra, amely egyben költség-takarékos, ötletes, nem szokványos és az egyén, a régió érdekeit szolgálja. *Aki mindenfelé harcol, közelre, távolra egyaránt biztosítja magát, az könnyen azt hiheti: mindenre gondolt. Pedig éppen így feledkezett meg az egésszel felérő másik oldaláról: saját magáról!* (Pap Máriaó: Egy pornográf történet, Flaccus Kiadó, 2006).

Egyetlen állat, amely képes legyőzni az orrszarvút, a szúnyog vagy egy felhő szúnyog, állítja Alejandro Aravena (1967, Chile) építész, a biennále főkurátora. *Az építészek gyakran azt hiszik, hogy a szúnyogok túl kicsik ahhoz, hogy változást idézzenek elő, de együtt képesek megfulasztani a nagy állatot* – teszi hozzá Aravena. Képletes beszéd, nincs benne szüklátókörség, kicsinyesség, önzés, intrika, álszentség, ostobaság, semmi luxus. A mindennapi élet kis és nagy hiábavalóságai elleni küzdelemre hívja fel a figyelmünket.

Aravena kulcsszavai (migráció, a szegregáció, a forgalom, a hulladék és a szennyezés, túlnépesedés, fenntarthatóság, kreativitás, célszerűség, a külvárosok problémái, a csatornázás, a természeti katasztrófák, a lakáshiány, a periféria, a bűnözés, illetve a közösségi tevékenységek) társadalmi és emberközeli szempontokra helyezi a hangsúlyt, és nem az építészeti kérdésekre, az ún. kommunikatív-kollaboratív tervezéssel, azaz „participatory design”-nal. Az érintettekkel együtt kell keresni a megfelelő kérdéseket – azaz a tényleges problémát –, nem pedig előre kitalált válaszokat kínálni. *A munkának olyan távol kell kezdődnie az építészettől, amennyire csak lehet* – állítja Aravena. Organikus, önszervező és önmagát generáló megoldást találni a szegénység leküzdésére.

A sikeres megoldásoknak ad helyet a biennále, és itt nem a siker nagysága, hanem a ténye a fontos. A kis siker is siker, megbecsülendő apróság, mert mutatja, hogy egy fennálló helyzeten lehet változtatni, bárhol is élj, sivatagban, bányavidéken vagy világvárosban. A cél az életminőség javítása a rendelkezésre álló erőforrások mozgósításával. Lakható és élhető világot, teret, közösséget teremteni az emberek, és különösen az egyén számára, aki történetesen lehet bennszülött vagy migráns. Ahogy Aravena programnyilatkozatában áll: *...a JELENTÉS A FRONTRÓL ... nem kíván leleplezés vagy panasz, sem dagályos szónoklat vagy lelkesítő öltözői beszéd lenni. ...ha a probléma nagy, akkor a mindössze milliméternyi előrejutás is számít – ennek megértéséhez szükségesnek látszik a sikerfogalmunk átállítása, hiszen a frontvonalakon elért eredmények relatív, nem abszolút sikerek.*

Intelligencia és intuíció egyensúlyának keresését láthatjuk a pavilonokban, egy status quo-ból való kilépést, a lehetséges változásokat. Meglepett, hogy a konzervatívnak mondott népi építész, amely egyrészt hangsúlyozottan az épületfunkció-igényekhez igazodik, más-

részt a hagyományőrzést tekinti fő céljának, hogyan köt szövetséget az új építészeti gondolatokkal, válik modernné és követendő példává. A múlt tárgyait úgy rekonstruálják, hogy időtállóságukat továbbra is megőrizhessék, és teljes pompázatukban vehessük szemügyre őket.

Az építészeti mű három szükségszerű alapja a hely, a kor, és az ember is pavilononként új és új kontextusba helyeződik. Az USA pavilonjában Cynthia Davidson és Monice Ponce de Leon műve (The Architectural Imagination) látható, Detroit, egy posztindusztriális város építészeti projektjeiről, ahol és amikor már nem számít, hogy mennyi pénz szükséges a megvalósításhoz, nincs anyagi korlát, csak szellemi lehet. A látvány futurisztikus, sőt, webes felületet megidéz. Mi lehetséges, milyen forgatókönyvek (álmok) képzelhetők el, amelyek katalizátorként segíthetik elő a kívánt változást. Talán az USA pavilonjában látható építészeti elképzelés az, amely a legjobban megidézi a XXI. századi modern, grandiózusos építészeti világot, és amely leginkább eltér Velence adottságaitól, háttérétől, Aravena programnyilatkozatától.

A svájci pavilonban nem látunk építészetet, csak egy üreges (üres) szobrot, üvegszál betonból (Incidental Space, Mellékes tér). Az üregbe bele lehet bújni, lépni. Mintha egy cseppkőbarlangban lennénk. Belső és külső tér kapcsolatát látjuk. 3D-s nyomtatóval készítette Christian Kerez. Menedék, odú, szerzetesi szent hely, őseink lakhelyének imitációja? Mind egyik lehet. Ha ezt egy játszótéren látom, értem az értelmét, itt nem. Nem tud mellékes lenni, fogom fel mégis. Szellemi játék, szabad látással létrehozott teret látunk, érzékelünk. Reklámfogás az egész? A biennále által felvetett szociális, társadalmi gondokra adott válaszok közé nem sorolhatjuk a svájciakét. Más világ, más gondokkal.

A holland pavilonban minden kék (Blue). A homlokzatot befedi egy kék háló, ami az ENSZ küldetéseket, táborokat idézi fel, amely egyben szimbolizálja a védelem, a diplomácia és a fejlesztés szavakat. A negyedikként egy kiegészítést tesz a projekt: Tervezz. Fontos a táborok elfogadása, a kapcsolat a helyi népeccsel. Az ausztrál pavilonban egy medence látható. A projekt címe: Architecture, Culture and Identity in Australia (Építész, Kultúra és Azonosság). A medence és a tiszta vize azonban egészen más kérdésköröket vet fel. A pihenést. Az épületen kívül tűzgyödröt találunk. Az ötödik kontinens bennszülött népének, az Aboriginésnek a kultúráját idézi fel, akik hagyományosan nem fürödnek medencékben, de nyitott vizekben igen. A perui pavilonban követve a kiállítás útvonalát, egy művészi konstrukcióhoz jutunk, amelyben székeket lógattak le a mennyezetről. A székek az iskolák állapotát jelképezik. A székek alatt olyan nyilatkozatok vannak, amik megerősítik az áldatlan állapotokat (*Architecture and Education in a Remote Corner of the World_ Peru's Our Amazon Frontline*).

A Központi Pavilonban látható projekteket *Építeni azt, ami elérhető* – mottó határozza meg. A paraguayi építészeti stúdió (Gabinete de Arquitectura) munkája lenyűgöző, téglából, sablonnal építettek egy boltíves szerkezetet (*Solano Benítez installation from a brick and timber arch*). Simón Velez Kolumbiából és Vo Trong Nghia Vietnamból, kihasználja a bambusz potenciálját, az a csodálatos fű (növényi acél), aminek szakítószilárdsága az acélnál magasabb. Velez felfüggeszt egy rhizomic szerkezetet, ami több nagy darab bambusból készült (*Simon Velez The bamboo architect*), amíg Nghia növekvő növényekre és fákra használ több kisebb darab bambuszt vasalásként.

A biennále építészeti projektjei ismét igazolták, hogy nincs totális helyfüggőség (azaz a korfüggelenség), de nincs totális korfüggés (azaz a helyfüggetlenség) sem. Mai világunk emberére egyaránt jellemző a racionalitás és a transzcendentum iránti érzék, billenő egyensúlyuk következménye, hogy az ésszerű tudatos kategóriák mindinkább kiszorítják az érzése-

ken, sejtéseken, tapasztalatokon alapuló ősi tudatalattit. A biennále projektjei újragondolják az ember és természet kapcsolatát (*Kunle Adeyemi Makoko floating school*, Arsenale, már nincs szárazföld, ahova építkezhessenek. Az oktatás úszószigetként visszakerül Nigériába). Az emberhez szólnak a kövek (*Installation of Paulo David at the Corderie*, Arsenale). Egy piac és környezete kapcsolatát építi fel a *Projects made by architects Andrew Makin and Asiye Etafuleni for the transformation of Durban's Warwick Junction*. Boris Bernaskoni *Matrix building* című alkotása az Arsenaleban egy hatalmas piramis, Matroska baba mintára, magában foglal irodát, hangversenytermet, csigavonalban mozgó múzeumot, és egy éttermet.

A globalizációt az egységesítés, egységesezés jellemzi. Ez óriási veszélyt jelent a sokszínűsége, a helyi jellegzetességekre, a regionális sajátosságokra, konkrétan a népművészetekre, a hagyományokra, a szokásokra, a sajátos regionális kulturális és szellemi identitásra nézve. A helyi kultúra kerül veszélybe. Aravena olyan példának adott teret, amelyek kultúramegőrzők is, a kibillent, elveszett önazonosságot állítják helyre, a sajátos és egyedi identitás hiányát szüntetik meg, a helyi kultúrát erősítve, és egy élhető, elérhető világot teremtenek.

Ára: 600 Ft
Előfizetőknek: 500 Ft

...MOLTI ANNI PRIMA DI ESSERE...
...HAD ENERGY PUBLIC NETWORK...
...URE OF...